

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

The Factors Affecting the Success of Community Rice Center Operations

กรณิศ ตั้งคณาทรัพย์^{1*}

Koranit Thangkanasup^{1*}

¹สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว จตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900

¹Bureau of Rice Production Extension, Rice Department, Chatuchak, Bangkok, 10900

*Corresponding author: Koranit.t@rice.mail.go.th

Received: 20 August 2024; Accepted: 24 October 2024; Published: 1 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน 2) ศึกษาปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน และ 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์ จากประชากร 894 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน จำนวน 277 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน (Y) ได้แก่ การบริหารจัดการ (X₁) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (X₃) และการเรียนรู้ (X₆) แสดงสมการถดถอยพหุคูณเป็น $Y = 0.332 X_1 + 0.239 X_3 + 0.186 X_6$ โดยสมการสามารถทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 74.60 แนวทางการส่งเสริมศูนย์ข้าวชุมชน ใช้หลักการบริหาร “POSDCoRB” เป็นแนวทางในการพัฒนา โดยเริ่มจาก 1) การวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การจัดองค์การให้เหมาะสมกับงาน ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ส่งเสริมการเพิ่มช่องทางการตลาด จัดทำหลักสูตรและฝึกปฏิบัติการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การแปรรูป ออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการตลาด 3) การจัดบุคลากรปฏิบัติงานให้เหมาะสม ส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรักษาผลประโยชน์ 4) การอำนวยความสะดวก มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ สร้างความเข้าใจ จัดทำบัญชีให้เป็นระบบเปิดเผยข้อมูลให้สมาชิกทราบ จัดสรรสวัสดิการสมาชิก 5) การประสานงานเป็นการบูรณาการกับภาครัฐและเอกชน จัดหาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและงบประมาณต่างๆ เชื่อมโยงเครือข่ายให้เกื้อกูลซึ่งกันและกัน 6) การรายงานที่สัมพันธ์กับช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ ฝึกปฏิบัติ ทักษะศึกษา สาธิต และบรรยาย 7) การจัดทำบัญชีการใช้จ่าย การควบคุมตรวจสอบการเงินและทรัพย์สิน

คำสำคัญ: การส่งเสริม; ปัจจัยความสำเร็จ; ศูนย์ข้าวชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) analyze factors relating to the success in the operation of community rice center 2) study the problems regarding the extension of the operation of community rice center and 3) propose the extension guidelines regarding the operation of community rice center. The research was survey research through conducting interview from the population of 894 people. The sample size of 277 was determined by using Taro Yamane formula. Data were analyzed by using descriptive statistics, multiple regression analysis, and content analysis. The results of the research found that factors impacting the success in the operation of community rice center (Y) were such as management (X_1), rice seed quality (X_3), and learning (X_6). The equation for multiple regression was represented as $Y = 0.332 X_1 + 0.239 X_3 + 0.186 X_6$. This equation predicted the success at 74.60%. Regarding the extension guidelines for community rice center, they used “POSDCoRB” management principles as the guideline for development. They started with 1) planning to accomplish the set targets effectively; 2) managing the organization that would be appropriate with the work, promoting the development of rice seed quality, promoting the expansion of marketing channels, creating curriculum and practicing in rice seed production, processing, designing the packages, and marketing; 3) designating appropriate personnel with the work, encouraged members to participate, co-thinking, co-working, co-designing, and keeping mutual interest together; 4) facilitating regular meetings, creating understanding, making the accounting system that disclose information to members, and distributing benefits for members; 5) coordinating the work while incorporating with governmental sector and private sector, seeking knowledge, technology and budgets, connecting networks for mutual dependency; 6) reporting the information that in line with communication channels such as practice, file trip, demonstration, and lecture; 7) creating expense accounting and controlling financial and asset audits.

Keywords: extension; success factor; community rice center

คำนำ

ข้าวถือเป็นพืชอาหารหลักของคนไทยและยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย รวมถึงยังเป็นพืชที่มีอิทธิพลต่อสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศไทย Office of agricultural economics (2021) รายงานว่าปัจจุบันประเทศไทยมีการปลูกข้าว แบ่งเป็น 2 ฤดู คือ ฤดูนาปีและฤดูนาปรัง มีพื้นที่เก็บเกี่ยวข้าวรวม 65.69 ล้านไร่ต่อปี สามารถผลิตข้าวได้กว่า 31.73 ล้านตันข้าวเปลือกต่อปี จากสถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2564 Rice Department (2022) รายงานถึงความต้องการปริมาณเมล็ดพันธุ์ข้าวที่ใช้เพาะปลูกมีปริมาณ 1,373,000 ตันต่อปี แยกเป็นเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรต้องการซื้อไปเพาะปลูก 689,400 ตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ

50.21 ส่วนที่เหลือเป็นเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรได้มาจากการเก็บไว้ใช้เอง 683,000 ต้นต่อปี คิดเป็นร้อยละ 49.79 ในขณะที่ทั้งประเทศมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสำหรับจำหน่าย 528,000 ต้นต่อปี ประกอบด้วยการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากกรรมการข้าว โดยสถาบันวิทยาศาสตร์ข้าวแห่งชาติ ศูนย์วิจัยข้าวและศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว 57 แห่ง จำนวน 86,000 ต้นต่อปี จากศูนย์ข้าวชุมชน 2,241 แห่ง จำนวน 112,000 ต้นต่อปี จากสถาบันเกษตรกรสหกรณ์ การเกษตร 64 แห่ง จำนวน 30,000 ต้นต่อปี และจากผู้ประกอบการภาคเอกชน 220 แห่ง จำนวน 300,000 ต้นต่อปี จึงทำให้ปริมาณการผลิตยังไม่เพียงพอต่อความต้องการซื้อขายอีกจำนวน 158,600 ต้นต่อปี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความท้าทายสำคัญ คือ ขาวนาขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว (seed) คุณภาพที่ดี เมล็ดพันธุ์ข้าวแม้ว่าจะมีชนิดพันธุ์ (variety) ที่ดีใช้แล้วก็ตาม แต่ชาวนายังคงใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เก็บไว้ใช้เองต่อเนื่องกันหลายปี ทำให้เมล็ดพันธุ์ไม่บริสุทธิ์ โดยเฉพาะชาวนาที่ไม่ทราบวิธีการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ และเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์อย่างถูกวิธี ซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่ดีและมีคุณภาพจะมีผลโดยตรงต่อปริมาณและคุณภาพข้าวไทย สาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีมาตลอด

จากสถานการณ์การขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพของชาวนา กรมการข้าวจึงได้จัดตั้งศูนย์ข้าวชุมชน ให้เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มของชาวนาในชุมชนเดียวกัน ที่มีวิถีชีวิตเดียวกันเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญา และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มาผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อก่อให้เกิดรายได้และการพึ่งตนเองให้กับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ซึ่งกรมการข้าวให้ความสำคัญต่อการสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตให้กับศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อให้ศูนย์ข้าวชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตเมล็ดพันธุ์ที่ดีและมีคุณภาพจนสามารถดำเนินธุรกิจ สร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และตรงตามความต้องการของศูนย์ข้าวชุมชน รวมถึงเชื่อมโยงเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจนเกิดการพัฒนาค่อยอดสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ส่งต่อไปยังตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ศูนย์ข้าวชุมชนมีความยั่งยืน และสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ ดังนั้น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อทราบถึงศักยภาพของศูนย์ข้าวชุมชนและเครือข่าย ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการผลผลิตและการตลาด การจัดการกองทุน การเรียนรู้ การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และผลลัพธ์การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จะทำให้สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมศูนย์ข้าวชุมชนให้เกิดความสำเร็จเพิ่มขึ้นต่อไปได้ในอนาคต

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน 2) ศึกษาปัญหาในการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน และ 3) เสนอแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ศูนย์ข้าวชุมชนที่ได้รับรางวัลเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรดีเด่นระดับประเทศ ประจำปี 2563-2565 จำนวน 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) วิสาหกิจศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนนกระสัง จังหวัดนครราชสีมา 2) ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลท่าเยี่ยม จังหวัด

นครราชสีมา 3) ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลศรีดอนมูล จังหวัดเชียงราย 4) ศูนย์ข้าวชุมชนข้าวอินทรีย์ตำบลหนองห้าง จังหวัดกาฬสินธุ์ 5) ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลวังาม จังหวัดอุบลราชธานี และ 6) ศูนย์ข้าวชุมชนองค์กรเกษตรอินทรีย์สี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 894 คน ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 277 คน จากนั้นคำนวณหาสัดส่วนประชากรในแต่ละศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลของสมาชิก โดยเครื่องมือมีลักษณะคำถามทั้งปลายปิดและแบบปลายเปิด การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติความสัมพันธ์ โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายโดยแบ่งช่วงคะแนน ดังนี้ 1.00-1.80 = น้อยที่สุด 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก 4.21-5.00 = มากที่สุด

ผลการทดลองและวิจารณ์

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ประกอบด้วย

1.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลและสภาพทางสังคมของสมาชิก พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 56.89 ปี สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.60 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สำหรับการดำรงตำแหน่งทางสังคม พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.90 ไม่มีตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาในการเข้าเป็นสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน เฉลี่ย 6.55 ปี สมาชิกส่วนใหญ่เข้าร่วมศูนย์ข้าวชุมชนเพราะต้องการมีเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้ ร้อยละ 99.3 โดยมีผลการศึกษาดังตาราง Table 1

Table 1 Basic personal and social conditions of members.

n =277

Basic Personal Condition	Number (Person)	Percentage
Gender		
Male	134	48.40
Female	143	51.60
Age		
Minimum = 30 : Maximum = 86 : Mean = 56.89 : Standard Deviation = 9.69		
Level of Education		
Primary	154	55.60

Basic Personal Condition	Number (Person)	Percentage
Lower Secondary	41	14.80
Higher Secondary or Equivalent (Voc. Cert.)	59	21.30
Diploma or Equivalent (High Voc. Cert.)	6	2.20
Bachelor	17	6.10
Social Status Position		
None	177	63.90
Have	100	36.10
Membership Duration		
Minimum = 1 : Maximum = 14 : Mean = 6.55 : Standard Deviation = 2.61		
Reason(s) for becoming member of community rice center (can answer more than 1 reason)		
- Need good rice seed for usage	275	99.30
- Need rice distribution sources that give higher price	273	98.60
- Need rice product price negotiation power	271	97.80
- Need more knowledge and news receiving in rice production	263	94.90
- Need group formation to purchase agricultural production factors	257	92.80
- Need support from governmental agencies such as seeds, chemical fertilizer	255	92.10

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจของสมาชิก พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย ทั้งหมด 3.55 คน มีการใช้แรงงานในครัวเรือนและแรงงานรับจ้างโดยใช้แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.30 คน และจ้างแรงงานเฉลี่ย 2.86 คน สอดคล้องกับ มีประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 31.80 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำนาค่อนข้างสูง เนื่องจากทำนาเป็นอาชีพหลัก มีพื้นที่ที่ใช้ในการผลิตข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 28.40 ไร่ มีผลผลิตข้าวเฉลี่ย 498.85 กิโลกรัม/ไร่ และสมาชิกส่วนใหญ่ใช้แหล่งทุนของตนเอง

สำหรับรายได้สมาชิกมีรายได้ในการผลิตข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 134,727.26 บาท/ไร่ มีต้นทุนในการผลิตข้าวเฉลี่ย 4,200.42 บาท/ไร่ โดยมีผลการศึกษา ดังตาราง Table 2

Table 2 Cost per Rai in Rice production in the year 2021/2022.

n=277

Cost	Minimum	Maximum	Mean	SD
1. Land Preparation Expense	400	1,000	645.85	223.142
2. Seed expense	130	750	407.18	135.14
3. Hired planting wage	65	800	215.33	172.71
4. Fertilize expense (Chemical fertilizer, organic fertilizer)	10	1,200	360.92	234.71
5. Fertilizer application wage	35	400	123.60	97.37
6. Chemical expense for weed control	40	400	145.42	68.37
7. Disease and insect control chemical expense	25	300	106.74	54.79
8. Chemical spraying wage	70	400	187.93	113.53
9. Harvest wage	245	1,000	606.77	88.28
10. Fuel expense	200	600	350.89	131.75
11. Rice field rental expense	103	1,750	827.22	485.13
12. Other expenses such as bag expense, transportation, dry expense	20	800	222.57	161.56
Total			4,200.42	163.8735

2. ปัจจัยในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า สมาชิกมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$ SD = .591) โดยจำแนกออกเป็น 7 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.40$ SD = .479)

2) ปัจจัยด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.41$ SD = .602)

3) ปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$ SD = .770)

4) ปัจจัยด้านการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าข้าว สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าข้าวอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$ SD = 1.057)

5) ปัจจัยด้านการตลาด สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.43$ SD = .629)

6) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.47$ SD = .583)

7) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.01$ SD = .673)

จากการศึกษา พบว่าปัจจัยในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนทั้ง 7 ประเด็น มีส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ความสำเร็จที่เกิดขึ้นในองค์กรใดก็ตาม ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิกมีการวางแผนในการดำเนินงาน ซึ่งต้องอาศัยผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มที่มีความสามารถ มีความเป็นผู้นำที่ดี มีความน่าเชื่อถือ สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานของสมาชิกและสร้างความสามัคคี สมาชิกมีให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การวางแผนการใช้จ่ายเงินก่อนการลงทุนและมีการทำบัญชีชัดเจนโปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม สอดคล้องกับ Nakpeng (2022) พบว่าเงื่อนไขความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชนในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย ที่ส่งผลให้ศูนย์ข้าวชุมชนประสบความสำเร็จ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพ 3) ด้านการสร้างเครือข่ายการผลิตและการตลาด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 4) ด้านการพัฒนากลุ่มเพื่อความยั่งยืน และการต่อยอดกิจกรรม โดยมีผลการศึกษา ดังตาราง Table 3

Table 3 Summary of factors in the operation of community rice center management.

Factors in the operation	$\bar{x}$	SD	interpret
1. Management factor	4.40	0.479	Highest
2. Rice seed production factor	4.41	0.602	Highest
3. Rice seed quality factor	4.51	0.770	Highest
4. Rice processing and value adding factor	3.94	1.057	High
5. Marketing factor	4.43	0.629	Highest
6. Learning factor	4.47	0.583	Highest
7. External agency support factor	4.01	0.673	High
Total	4.34	0.532	Highest

Result Translation: Mean 1.00-1.80=Lowest 1.81-2.60 = Low 2.61-3.40= Moderate 3.41-4.20= High 4.21-5.00= Highest

3. ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.44$ SD = .484) ทั้งนี้เพราะศูนย์ข้าวชุมชนเกิดจากการรวมตัวกันโดยสมัครใจของสมาชิกที่เป็นคนในพื้นที่และใกล้เคียงที่มีเป้าหมายเดียวกัน สมาชิกมีความคิดเห็นว่าเป็นพื้นที่ของตนมีผลผลิตที่มีคุณภาพ และมีตลาดรองรับผลผลิต อีกทั้งสมาชิกยังเห็นว่าการรวมกลุ่มเป็นศูนย์ข้าวชุมชนจะทำให้เกิดความมั่นคงในอาชีพ และเกิดความยั่งยืน เมื่อพิจารณาความสำเร็จทั้ง 5 ด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.47$ SD = .506) จากการเลือกคณะกรรมการที่เป็นคนดี มีความสามารถและเป็นที่ยอมรับ และมีวาระการดำรงตำแหน่งที่ชัดเจน มีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสม การบริหารงานเป็นระบบและตรวจสอบได้ มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ มีกิจกรรมร่วมกัน เกิดเครือข่ายในการพัฒนาร่วมกัน มีรายจ่ายลดลง รายได้เพิ่ม จากการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพทำให้กลุ่มได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไป เกิดการสร้างงานในชุมชน และเป็นต้นแบบให้กับชุมชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ

2) ด้านการจัดการผลผลิตและการตลาดข้าว สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการจัดการผลผลิตและการตลาดข้าวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$ SD = .581) จากการรวมกลุ่มทำให้สมาชิกมีการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น มีการตั้งคณะกรรมการด้านการกระจายพันธุ์ และการตลาด รวมทั้งการจัดหาพันธมิตรในการรับซื้อเมล็ดพันธุ์จากสมาชิก ส่งผลให้ขายผลผลิตได้ในราคาสูงขึ้น สินค้าได้รับการยอมรับจากผู้ประกอบการและผู้บริโภค

3) ด้านการบริหารจัดการกองทุน/การเงิน สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการกองทุน/การเงินอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.32$ SD = .700) จากการบริหารกองทุนที่มีระบบตรวจสอบโปร่งใส มีการเพิ่มกองทุน และมีกำนันผล

4) ด้านการเสริมสร้างการเรียนรู้ สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานด้านการเสริมสร้างการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.41$ SD = .516) สมาชิกได้รับการพัฒนาให้มีความรู้และทักษะในการทำงานเพิ่มมากขึ้นสามารถเป็นต้นแบบและถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ และเกิดความภาคภูมิใจในการเป็นสมาชิกกลุ่มและการประกอบอาชีพ เมื่อเข้าร่วมกลุ่มจะเกิดการศึกษาเรียนรู้ร่วมกัน มีการนำสมาชิกไปศึกษาดูงานกับกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ มีการสรุปและถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนต่อไป

5) ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ (รัฐและเอกชน) สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานด้านด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.43$ SD = .458) จากการส่งเสริมให้ศูนย์ข้าวชุมชนได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งส่งผลให้กลุ่มสามารถจัดหาแหล่งเงินทุนสำหรับใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ในกลุ่ม มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตและการตลาดทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ให้เกิดการบูรณาการจากหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้อง Amminthorn (2013) พบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อความเข้มแข็งของศูนย์ข้าวชุมชน ทำให้ศูนย์ข้าวชุมชนมีการกำหนดแผนในแต่ละปีชัดเจน คุณภาพเมล็ดพันธุ์เป็นที่

ยอมรับและนำเชื่อถือจากผู้ซื้อ สมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมีความเข้าใจในหลักการ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง การจัดสรรเวลาและภาระงาน หรือการประกอบอาชีพการเกษตร ความเชื่อมั่นในการผลิตและจำหน่าย ความเอาใจใส่ และความละเอียดรอบคอบในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวดี โดยมีผลการศึกษา ดังตาราง Table 4

Table 4 Summary of success of the community rice center management.

Success of the community rice center	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
1. Community rice center management	4.47	0.506	Highest
2. Product management and rice marketing	4.49	0.581	Highest
3. Fund/financial management	4.32	0.700	Highest
4. Learning Strengthen	4.41	0.516	Highest
5. Operation of the officers	4.43	0.458	Highest
Total	4.44	0.484	Highest

Result Translation: Mean 1.00-1.80=Lowest 1.81-2.60 = Low 2.61-3.40= Moderate 3.41-4.20= High 4.21-5.00= Highest

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการดำเนินงานกับความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชน เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ที่ใช้ในการศึกษา คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (X_1) ปัจจัยด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (X_2) ปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (X_3) ,ปัจจัยด้านการแปรรูปและเพิ่มมูลค่า (X_4),ปัจจัยด้านการตลาด (X_5) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ (X_6) และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (X_7) แล้วนำมาทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการดำเนินงานที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) สามารถแสดงได้ตาม Table 5

Table 5 Correlation Coefficient among Independent Variables.

Variable	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	Y
X_1	1							
X_2	.887**	1						
X_3	.865**	.867**	1					
X_4	.726**	.709**	.807**	1				
X_5	.820**	.759**	.831**	.735**	1			
X_6	.833**	.759**	.838**	.770**	.855**	1		
X_7	.812**	.698**	.716**	.707**	.720**	.733**	1	
Y	.825**	.785**	.822**	.723**	.766**	.811**	.692**	1

**With statistically significant level of 0.01, * With statistically significant level of 0.05

จาก Table 5 การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการดำเนินงานที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ค่าจากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 คือ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (X_1) ปัจจัยด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (X_2) ปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (X_3) ,ปัจจัยด้านการแปรรูปและเพิ่มมูลค่า (X_4),ปัจจัยด้านการตลาด (X_5) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ (X_6) และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก (X_7) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.825 0.785 0.822 0.723 0.766 0.811 และ 0.692 ตามลำดับ โดยปัจจัยในการดำเนินงานทั้ง 7 ปัจจัย มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise เมื่อนำปัจจัยในการดำเนินงานทั้ง 7 ปัจจัย มาหาความสัมพันธ์ด้วยสถิติถดถอยพหุคูณเพื่อวิเคราะห์ว่าปัจจัยในการดำเนินงานมีผลต่อความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชน จาก Table 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณด้วยวิธี Stepwise พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (X_1) ปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (X_3) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ (X_6) มีค่า sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัว มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของศูนย์ข้าวชุมชน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.865 สามารถอธิบายการผันแปรของความสำเร็จในการดำเนินงานได้ร้อยละ 74.60 ($R^2 = 0.746$) กล่าวได้ว่า หากส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ทั้ง 3 ปัจจัยแล้ว จะส่งผลให้ศูนย์ข้าวชุมชนประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้นร้อยละ 74.60 สามารถสรุปผลได้ตาม Table 6

Table 6 Results of the multiple regression analysis on factors impacting the success in the operation of community rice center.

Variable	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta		
Constant	1.075	.151		7.109	.000
Management factor (X_1)	.332	.066	.329	5.001	.000
Rice seed quality factor (X_3)	.239	.050	.288	4.758	.000
Learning factor (X_6)	.186	.042	.296	4.447	.000
R=0.865, Adjusted R^2 =0.746, SEE = 0.244 F = 19.778					

จาก Table 6 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ สามารถสร้างสมการทำนายความสำเร็จในการดำเนินงานได้ ดังนี้

สมการแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน โดยเขียนความสัมพันธ์ในรูปแบบของสมการถดถอยเชิงพหุคูณ ได้ดังนี้

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + e$$

สมการพยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จากการส่งเสริมโดยให้ปฏิบัติตามปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

$$\hat{Y} = b_0 + b_1 X_1 + b_3 X_3 + b_6 X_6$$

แทนค่าในสมการ

$$\hat{Y} = 1.075 + 0.332X_1 + 0.239X_3 + 0.186X_6$$

$\hat{Y}$ แทน ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

X_1 แทน ด้านการบริหารจัดการ

X_3 แทน ด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว

X_6 แทน ด้านการเรียนรู้

จากสมการถดถอยพหุคูณปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน แสดงให้เห็นว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณของตัวแปรพยากรณ์สามารถใช้พยากรณ์ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว และปัจจัยด้านความรู้ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าหากสมาชิกมีการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน มีการดำเนินงานด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ และได้รับการเรียนรู้มากขึ้นจะส่งผลให้ความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนมากขึ้นตามไปด้วย

การทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามจาก Table 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ (X_1) ปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (X_3) ปัจจัยด้านความรู้ (X_6) มีค่า $F = 19.778$ sig. = 0.000 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ $R = 0.865$ สามารถอธิบายการผันแปรของความสำเร็จในการดำเนินงานได้ร้อยละ 74.60 ($R^2 = 0.746$) จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่ามีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน 3 ปัจจัย ($p > 0.05$) ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว และปัจจัยด้านความรู้

2.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.59$ SD = .635)

1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.30$ SD = .347)

2) ปัญหาด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.73$ SD = 1.093)

3) ปัญหาด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.26$ SD = .575)

4) ปัญหาด้านการแปรรูปและเพิ่มมูลค่า สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในด้านการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.74$ $SD = 1.187$)

5) ปัญหาด้านการตลาด สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในด้านการตลาดอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.83$ $SD = 1.208$)

6) ปัญหาด้านการเรียนรู้ สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในด้านการเรียนรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.69$ $SD = 1.084$)

7) ปัญหาด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก สมาชิกมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ในด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.74$ $SD = 1.484$) สามารถสรุปผลได้ตาม Table 7

Table 7 Summary of problems regarding community rice center management.

Issue	$\bar{x}$	SD	interpret
1. Management	1.30	0.347	Lowest
2. Rice seed production	1.73	1.093	Lowest
3. Rice seed quality	1.26	0.575	Lowest
4. Rice processing and value adding	1.74	1.187	Lowest
5. Marketing	1.83	1.208	Low
6. Learning	1.69	1.084	Lowest
7. External agency support	2.74	1.484	Moderate
Total	1.59	0.635	Lowest

Result Translation: Mean 1.00-1.80=Lowest 1.81-2.60 = Low 2.61-3.40= Moderate 3.41-4.20= High 4.21-5.00= Highest

2.6 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน เริ่มจาก 1) การวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้มีการจัดทำฐานข้อมูลสมาชิก ต้นทุนการผลิตและองค์ความรู้ของสมาชิกรวบรวมข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน 2) การจัดองค์การให้เหมาะสมกับงาน ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ส่งเสริมการเพิ่มช่องทางการตลาด จัดทำหลักสูตรและฝึกปฏิบัติการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การแปรรูป ออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการตลาด 3) การจัดบุคลากรปฏิบัติงานให้เหมาะสม ส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรักษาผลประโยชน์ 4) การอำนวยการ มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ สร้างความเข้าใจ จัดทำบัญชีให้เป็นระบบเปิดเผยข้อมูลให้สมาชิกทราบ จัดสรรสวัสดิการสมาชิก 5) การประสานงานเป็นการบูรณาการกับภาครัฐและเอกชน จัดหาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและงบประมาณต่าง ๆ เชื่อมโยงเครือข่ายให้เกื้อกูลซึ่งกันและกัน 6) การรายงาน การประชาสัมพันธ์พันธกิจและช่องทางการสื่อสาร ผ่านสื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากภาครัฐ และภาคเอกชน ใช้วิธีการส่งเสริมแบบผสมผสานเป็น

ลักษณะของการส่งเสริมที่เป็นกระบวนการ ได้แก่ ฝึกปฏิบัติ ทักษะศึกษา สาธิต และบรรยาย 7) การจัดทำบัญชี การใช้จ่าย การควบคุมตรวจสอบการเงินและทรัพย์สิน

สรุป

การดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน จากการศึกษา พบว่าปัจจัยในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชนทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชน 2) ปัจจัยด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 3) ปัจจัยด้านคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว 4) ปัจจัยด้านการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าข้าว 5) ปัจจัยด้านการตลาด 6) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ และ 7) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก มีส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ความสำเร็จที่เกิดขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิกมีการวางแผนในการดำเนินงาน ซึ่งต้องอาศัยผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มที่มีความสามารถ มีความเป็นผู้นำที่ดี มีความน่าเชื่อถือ สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานของสมาชิกและสร้างความสามัคคี สมาชิกมีให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม นอกจากนี้ปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ การวางแผนการใช้จ่ายเงินก่อนการลงทุนและมีการทำบัญชีชัดเจนโปร่งใสตรวจสอบได้ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน (Y) ได้แก่ การบริหารจัดการ (X_1) คุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว (X_3) และการเรียนรู้ (X_6) แสดงสมการถดถอยพหุคูณเป็น $Y = 0.332 X_1 + 0.239 X_3 + 0.186 X_6$ โดยสมการสามารถทำนายความสำเร็จได้ร้อยละ 74.60 แนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน ใช้หลักการบริหาร “POSDCoRB” เป็นแนวทางในการพัฒนา โดยเริ่มจาก 1) การวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การจัดองค์การให้เหมาะสมกับงาน ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพเมล็ดพันธุ์ ส่งเสริมการเพิ่มช่องทางการตลาด จัดทำหลักสูตรและฝึกปฏิบัติการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การแปรรูป ออกแบบบรรจุภัณฑ์ และการตลาด 3) การจัดบุคลากรปฏิบัติงานให้เหมาะสม ส่งเสริมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรักษาผลประโยชน์ 4) การอำนวยการ มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ สร้างความเข้าใจ จัดทำบัญชีให้เป็นระบบเปิดเผยข้อมูลให้สมาชิกทราบ จัดสรรสวัสดิการสมาชิก 5) การประสานงานเป็นการบูรณาการกับภาครัฐและเอกชน จัดหาองค์ความรู้ เทคโนโลยีและงบประมาณต่าง ๆ เชื่อมโยงเครือข่ายให้เกื้อกูลซึ่งกันและกัน 6) การรายงานที่สัมพันธ์กับช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ ฝึกปฏิบัติ ทักษะศึกษา สาธิต และบรรยาย 7) การจัดทำบัญชีการใช้จ่าย การควบคุมตรวจสอบการเงินและทรัพย์สิน

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์ข้าวชุมชนควรพัฒนาคุณภาพผลผลิตข้าวให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน (GAP) อย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพมากขึ้น
2. ศูนย์ข้าวชุมชนควรมีการประสานงานหน่วยงานภาครัฐ เอกชน หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสร้างเครือข่ายศูนย์ข้าวชุมชนเพิ่มมากขึ้น มีการติดต่อสัมพันธ์เชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง

3. ควรมีการศึกษาศูนย์ข้าวชุมชนในรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการสร้างความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ข้าวชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาทุกท่านที่ได้ให้คำปรึกษา สนับสนุน ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานวิจัยให้ผลงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณนักวิจัย นักส่งเสริมการเกษตร และเกษตรกรทุกท่านที่ให้ข้อมูล คำแนะนำ ความร่วมมือ จนประสบผลสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- Amminthorn, R. 2013. Factors impacting the strength of community rice center : the case study of Ban Na Chum, Sa Saming Sub-district, Warin Chamrap District , Ubon Ratchathani Province Master of Agriculture Dissertation in Agricultural Extension and Sukhothai Thammathirat Open University Saving And Credit Cooperative Limited, Nonthaburi.
- Nakpeng, P. 2022. Success Conditions of Community Rice Center in The Lower Northern Region of Thailand. Maejo Journal of Agricultural Production. Vol. 5 No. 1.
- Office of agricultural economics, 2021. Thailand Agricultural Statistics in 2020. Bangkok: National Office of Buddhism Printing.
- Rice Department, 2022. Operational Manual for Rice Seed Production Potential Enhancement Project of Community Rice Center 2022. Office of Rice Production Extension Rice Department, Bangkok.